สวัสดิการของลูกจ้างในโรงพยาบาลของกรมการแพทย์

นางสาวทัศนัย ทองประเสริฐ

000942

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพาณิชยศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชาพาณิชยศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2522

I 15747019

WELFARE OF EMPLOYEES IN THE HOSPITALS OF THE DEPARTMENT OF MEDICAL SERVICES

Miss Tusnai Thongprasert

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Commerce

Department of Commerce

Graduate School

Chulalongkorn University

1979

หัวข้อวิทยานิพนธ์	สวัสดิการของลูกจ้างในโรงพยาบาลของกรมการแพทย์
โดย	นางสาวทัศนัย ทองประเสริฐ
แผนกวิชา	พาณิชยศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. สุธี เอกะหิตานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต.

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ เฉลาวัลย์ นันทาภิวัฒน์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุธี เอกะหิตานนท์)

.....กรรมการ

(นายแพทย์ สมชาย สมบูรณ์เจริญ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สวัสดิการของลูกจ้างในโรงพยาบาลของกรมการแพทย์

ชื่อนิสิต นางสาวทัศนัย ทองประเสริฐ

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. สุธี เอกะหิตานนท์

แผนกวิชา พาณิชยศาสตร์

ปีการศึกษา 2521

หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

ปัญหาประการหนึ่งทางด้านสาธารณสุขในปัจจุบันนี้ คือประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขไม่ดีเท่าที่ควร บุคลากรสาธารณสุขนั้นนอกจากข้าราชการแล้ว ยังรวมถึงลูกจ้างซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ลูกจ้างเหล่านี้ส่วนใหญ่จะได้รับสวัสดิการด้านต่าง ๆ ไม่เท่าเทียมกับข้าราชการ และเท่าที่สังเกตจากปัญหาแรงงานที่เกิดขึ้นในอดีตในโรงพยาบาลแต่ละแห่ง ส่วนใหญ่เกิดจากลูกจ้างเรียกร้องให้มีการปรับปรุงสวัสดิการด้านต่าง ๆ

การวิจัยนี้ได้ตั้งสมมุติฐานในการวิจัยไว้ 2 ข้อคือ (1) ลูกจ้างควรจะได้รับสวัสดิการด้านต่าง ๆ เท่าเทียมกับข้าราชการ และ (2) ปัญหาแรงงานที่เกิดขึ้นในโรงพยาบาลเป็นผลมาจากความบกพร่องของฝ่ายบริหารในเรื่องการให้สวัสดิการแก่ลูกจ้างไม่เพียงพอ

ผลของการวิจัยปรากฏว่า ลูกจ้างส่วนใหญ่ต้องการได้รับสวัสดิการด้านต่าง ๆ เท่าเทียมกับข้าราชการ ซึ่งตรงกับสมมุติฐานข้อแรกที่ตั้งไว้ ส่วนความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานของลูกจ้าง อันอาจจะเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาแรงงานขึ้นได้นั้น ส่วนใหญ่เกิดจากงานและสภาพการทำงาน และการบริหารงานของผู้บังคับบัญชามากกว่า

ปัจจัยที่เกิดจากสวัสดิการที่ได้รับไม่เพียงพอกับความต้องการ จึงเป็นการปฏิเสธสมมุติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้

อย่างไรก็ดี ผลการวิจัยดังกล่าวนอกจากจะทำให้เราทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาแรงงานที่เกิดขึ้นในโรงพยาบาลต่าง ๆ แล้ว ยังทำให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ อันอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพของบุคลากรสาธารณสุข โดยเฉพาะลูกจ้างได้อีกด้วย และประโยชน์ที่จะได้รับนี้ไม่เพียงแต่เฉพาะหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกรมการแพทย์เท่านั้น แต่อาจจะรวมถึงส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีลูกจ้างเงินงบประมาณและลูกจ้างเงินนอกงบประมาณ ปฏิบัติงานในส่วนราชการนั้น ๆ ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title	Welfare of Employees in the Hospitals of the Department of Medical Services
Name	Miss Tusnai Thongprasert
Thesis Advisor	Suthi Ekahitanonda, Associate Professor
Department	Department of Commerce
Academic Year	1978

ABSTRACT

One of the public health problems today is that efficiency of its personnel is not what it should be. Public health personnel include regular government officials and non-official employees; the latter category of whom is the concern of this dissertation. These non-official employees receive inferior welfare treatment to that given to regular government officials and it is observable from post labor disputes in serveral hospitals that welfare treatment question have been prominent.

The theses of this research are : (1) non-official employees should receive equal welfare treatment with government officials; and (2) labor conflics which took place in hospitals resulted from the inadequate provision of welfare to non-official employees.

Research results indicate that the first hypothesis is well verified; that is the majority of the sample of non-official employees specify that they want equal welfare treatment; whereas it has been discovered that the major causes of labor conflics in hospitals are work practice of the hospital management, rather than the inadequate welfare given to employees.

Furthermore, this dissertation provide other information with regard to the improvement of efficiency of public health personnel in general as well as that of non-official employees. Such information may also be useful to other government office where there are non-official employees among their work force.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง "สวัสดิการของลูกจ้างในโรงพยาบาลของกรมการแพทย์" ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ก็ด้วยความกรุณาจากหลายท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.สุชี เอกะทิตานนท์ อาจารย์แผนกวิชาการเงินและการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นายแพทย์สมชาย สมบูรณ์เจริญ ผู้อำนวยการสถาบันมะเร็งแห่งชาติ กรมการแพทย์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างดี รวมทั้งบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้กรุณาให้ทุนอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการวิจัยบางส่วน รวมทั้งผู้อำนวยการโรงพยาบาล ผู้อำนวยการกองวิชาการ ผู้อำนวยการกองคลัง และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ ของกรมการแพทย์ คือ หัวหน้างานบริหารทั่วไป เจ้าหน้าที่ธุรการและการเงินของโรงพยาบาลต่าง ๆ เจ้าหน้าที่กองวิชาการ เจ้าหน้าที่กองสถิติสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และสถาบันต่าง ๆ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือและให้ยืมเอกสารในการค้นคว้าวิจัย รวมทั้งลูกจ้างที่ได้สละเวลามาให้สัมภาษณ์ ทำให้การวิจัยดังกล่าวสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ไว้ ณ ที่นี้.

ทัศนัย ทองประเสริฐ

หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย . . . . . ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ . . . . . ฉ

กิตติกรรมประกาศ . . . . . ช

รายการตารางประกอบ . . . . . ฎ

บทที่

1. บทนำ . . . . . .

ความเป็นมาของปัญหา 4

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย 8

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย 10

วิธีดำเนินการวิจัย 10

นิยามของคำต่าง ๆ 15

2. วิวัฒนาการและประเภทต่าง ๆ ของโรงพยาบาล . .

วิวัฒนาการของโรงพยาบาล 17

ประเภทต่าง ๆ ของโรงพยาบาล 23

ประวัติและวิวัฒนาการของกรมการแพทย์ 43

3. ประเภทของลูกจ้างในโรงพยาบาลของกรมการแพทย์ .

ลูกจ้างเงินงบประมาณ 50

ลูกจ้างเงินนอกงบประมาณ (เงินบำรุง) 74

บทที่ หน้า

4. สวัสดิการของลูกจ้างในโรงพยาบาลของกรมการแพทย์
สิทธิในการลาโดยได้รับค่าจ้างระหว่างลา 92
สวัสดิการหรือผลประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ 99

5. ผลการวิจัยสวัสดิการของลูกจ้างในโรงพยาบาลของกรมการแพทย์ . . . . . .
ผลที่ได้จากการวิจัย 117
การพิสูจน์สมมุติฐาน 204
ข้อจำกัดในการวิจัย 206

6. สรุปและข้อเสนอแนะ . . . . . .
สรุปผลการวิจัย 209
ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ 210
ข้อจำกัดเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขงานด้านบริหาร และการจัดสวัสดิการต่าง ๆ 236

บรรณานุกรม 243

ภาคผนวก 249

ประวัติการศึกษา 276

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1.	โรงพยาบาลประเภททั่วไปในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข	25
2.	โรงพยาบาลประเภททั่วไปในสังกัดกระทรวงอื่น	26
3.	โรงพยาบาลเฉพาะโรคในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข	27
4.	โรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร	30
5.	โรงพยาบาลในสังกัดรัฐวิสาหกิจ	31
6.	จำนวนสถานพยาบาลแผนปัจจุบันชั้นหนึ่งที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน	36
7.	โรงพยาบาลเอกชนประเภททั่วไป	38
8.	โรงพยาบาลเอกชนประเภทเฉพาะโรค	40
9.	อัตราค่าจ้างและคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของลูกจ้างประจำ	54
10.	รายงานการรับจ่ายของโรงพยาบาลต่าง ๆ ระดับกอง การรับจ่ายเงินบำรุง เปรียบเทียบกับเงินงบประมาณที่ได้รับ	77
11.	อัตราค่าจ้างและเงื่อนไขการจ้างลูกจ้างเงินบำรุง สำหรับตำแหน่งที่ไม่ใช่ปริญญา	83
12.	บัญชีอัตราค่าจ้าง ลูกจ้างงบประมาณ	88
13.	บัญชีอัตราค่าจ้างลูกจ้างเงินบำรุง	89
14.	จำนวนลูกจ้างในโรงพยาบาลของกรมการแพทย์ ในส่วนกลาง (โรงพยาบาลระดับกอง) ที่ทำการวิจัย	118
15.	ตัวอย่างลูกจ้างในโรงพยาบาลจำแนกตามเพศ	119
16.	ตัวอย่างลูกจ้างจำแนกตามสถานะการสมรส	120
17.	ตัวอย่างลูกจ้างจำแนกตามอายุ	121
18.	ตัวอย่างลูกจ้างจำแนกตามระดับการศึกษา	123

ตารางที่ หน้า

19. ตัวอย่างลูกจ้างจำแนกตามอัตราค่าจ้าง 124
20. ความสามารถหารายได้ในครอบครัวของตัวอย่างลูกจ้าง 125
21. ตัวอย่างลูกจ้างจำแนกตามบุคคลในอุปการะที่ต้องเลี้ยงดู 126
22. ตัวอย่างลูกจ้างจำแนกจำนวนคนในอุปการะที่ต้องเลี้ยงดู 127
23. ตัวอย่างลูกจ้างจำแนกตามสภาพของบุคคลในอุปการะ 128
24. ตัวอย่างลูกจ้างจำแนกตามสภาพรายได้ที่ได้รับ 130
25. วิธีแก้ปัญหาเมื่อรายได้ไม่พอใช้ของลูกจ้างที่เป็นตัวอย่าง 131
26. ประเภทที่พักอาศัยในปัจจุบันของลูกจ้างที่เป็นตัวอย่าง 134
27. ความรู้สึกของลูกจ้างต่อที่พักอาศัยในปัจจุบัน 136
28. อัตราค่าเช่าบ้านที่ลูกจ้างต้องเสีย/เดือน 137
29. ค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าอาหาร/เดือนของลูกจ้าง 139
30. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด/เดือนของลูกจ้าง 142
31. เงินสำรองจ่ายของลูกจ้างเมื่อกรณีเจ็บป่วย 145
32. เงินสำรองจ่ายของลูกจ้างเมื่อเวลาเปิดภาคเรียน 147
33. สุขภาพของลูกจ้าง 149
34, โรคหรืออาการเจ็บป่วยที่เป็นบ่อย ๆ 150
35. ระยะเวลาการทำงานใน 1 สัปดาห์ 152
36. การทำงานในวันหยุดโดยไม่ได้รับเงินค่าล่วงเวลา 154
37. ระยะเวลาในการทำงานของลูกจ้าง 155
38. เหตุผลที่ลูกจ้างทำงานในโรงพยาบาลนานเกินกว่า 1 ปีขึ้นไป 157
39. สาเหตุที่ทำให้เป็นลูกจ้างเงินบำรุงนานเกินกว่า 1 ปี 160
40. ความรู้สึกของลูกจ้างต่องานที่ทำในปัจจุบัน 161
41. สาเหตุที่ทำให้ลูกจ้างพอใจในงานที่ทำ 163

ตารางที่ หน้า

42. สาเหตุความไม่พอใจในงานของลูกจ้าง 165
43. ความรู้สึกของลูกจ้างเกี่ยวกับสิทธิและผลประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ 167
44. สวัสดิการต่าง ๆ ที่ลูกจ้างได้รับจากหน่วยงานเวลานี้ 169
45. ความรู้สึกของลูกจ้างเกี่ยวกับสวัสดิการด้านรักษาพยาบาล 171
46. ความรู้สึกของลูกจ้างเกี่ยวกับสวัสดิการด้านที่พักอาศัย 174
47. ความรู้สึกของลูกจ้างเกี่ยวกับสวัสดิการด้านอาหารกลางวัน 177
48. ความต้องการด้านสวัสดิการต่าง ๆ ของลูกจ้าง 179
49. สวัสดิการต่าง ๆ ที่ลูกจ้างต้องการได้รับเพิ่มขึ้น 180
50. สิทธิการลาโดยได้รับค่าจ้างระหว่างลาที่ลูกจ้างได้รับอยู่เวลานี้ 183
51. ความต้องการของลูกจ้างเรื่องสิทธิการลาโดยได้รับค่าจ้างระหว่างลา 186
52. สิทธิการลาโดยได้รับค่าจ้างระหว่างลาที่ลูกจ้างต้องการเพิ่มขึ้น 188
53. ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งของผู้อำนวยการโรงพยาบาล 193
54. จำนวนลูกจ้างในโรงพยาบาล 194
55. การปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลในปัจจุบัน 194
56. การปฏิบัติงานด้านบริหารของผู้อำนวยการโรงพยาบาล 195
57. งานที่ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเห็นว่าสำคัญ 196
58. ความพอใจในงานของลูกจ้าง(ในความเห็นของผู้อำนวยการโรงพยาบาล) 196
59. โอกาสก้าวหน้าในการงานของลูกจ้างในทัศนะของผู้อำนวยการโรงพยาบาล 197
60. ความทุกข์สุขของลูกจ้างในโรงพยาบาล 198

ตารางที่ หน้า

61. วิธีที่ผู้อำนวยการโรงพยาบาลทราบทุกข์สุข 199
62. สาเหตุความเดือดร้อนของลูกจ้างที่ผู้อำนวยการโรงพยาบาลได้รับทราบ 200
63. วิธีการแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนของลูกจ้าง 201
64. ความเดือดร้อนที่ไม่สามารถช่วยเหลือได้ 202
65. ทัศนะของผู้อำนวยการโรงพยาบาลในด้านการช่วยเหลือด้านสวัสดิการเพิ่มขึ้น 203

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

		หน้า
1.	แบบสอบถามสวัสดิการของลูกจ้างในโรงพยาบาลของกรมการแพทย์	249
2.	แบบสอบถามทัศนคติของผู้อำนวยการโรงพยาบาลในการจัดสวัสดิการให้กับลูกจ้าง	257
3.	ฐานะการเงินของโรงพยาบาลต่าง ๆ (ระดับกอง) ในสังกัดกรมการแพทย์ ในส่วนกลาง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2520	260

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการภาคผนวก ข.

หน้า

1. หนังสือกรมการแพทย์ที่ 1700/2499 ลงวันที่ 23 มีนาคม 2499 เรื่องมอบอำนาจการบรรจุเจ้าหน้าที่ด้วยเงินสะสม 261
2. ระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยเงินบำรุงของสถานบริการสาธารณสุข ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2518 ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2518 263
3. หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค. 0502/24562 ลงวันที่ 4 กรกฎาคม 2518 เรื่องการจ้างลูกจ้างจากเงินบำรุง 267
4. บันทึกกรมการแพทย์ ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2521 เรื่อง กำหนดอัตราการจ่ายเงินเพิ่มค่าครองชีพ ชั่วคราวของลูกจ้างเงินนอกงบประมาณ 269
5. ระเบียบเงินทุนส่งเสริมสวัสดิการเจ้าหน้าที่ในสำนักงานของกรมการแพทย์ ลงวันที่ 24 มกราคม 2518 270

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย